

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 175/2017-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. júna 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészáros (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], t. č. Ústav na výkon väzby [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Tiborom Timárom, Advokátska kancelária TIMAR & partners, s. r. o., Štúrova 42, Šaľa, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tpo 71/2016 a jeho uznesením z 18. augusta 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. septembra 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 2 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy postupom Okresného súdu Dunajská Streda a jeho uznesením sp. zn. Tp 43/2016 zo 14. augusta 2016 a uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Tpo 71/2016 z 18. augusta 2016.

2. Z ústavnej sťažnosti a priložených rozhodnutí vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný za zločin obmedzovania osobnej slobody podľa § 183 ods. 1 a 2 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 138 písm. d) Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom vydierania podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona spolupáchatelstvom podľa § 20 Trestného zákona s ďalšími 5 spoluobvinenými osobami. Uznesením okresného súdu zo 14. augusta 2016 vzal sudca pre prípravné konanie sťažovateľa do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) a súčasne podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku rozhodol o tom, že väzbu sťažovateľa nenahradí dohľadom probačného a mediačného úradníka. Krajský súd napadnutým uznesením uznesenie okresného súdu zrušil a súčasne sťažovateľa zobral do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku. Rovnako ako okresný súd väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradil.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že okresný súd rozhodujúci o vzatí sťažovateľa do väzby pred vykonaním výsluchu a prvostupňovým rozhodovaním nedoručil jemu a ani jeho obhajcovi návrh na vzatie do väzby, ani ho neoboznámil s jeho obsahom a neumožnil mu teda uviesť konkrétne argumenty proti skutočnostiam, ktoré mali zakladať dôvod väzby. Krajský súd uvedené pochybenie prvostupňového súdu nenapravil, pričom jeho argumentáciu, podľa ktorej bolo namietané pochybenie konvalidované „*samotnou účasťou prokurátora pri výsluchu obvineného, ktorý predchádzal rozhodnutiu sudcu pre prípravné konanie o väzbe a záverečným návrhom prokurátora predneseným na tomto procesnom úkone*“, považuje sťažovateľ za neakceptovateľnú. Výklad práv obvineného pri rozhodovaní o obmedzení osobnej slobody, teda o základnom práve, nemôže byť totiž nikdy

reštriktívny, ale práve naopak extenzívny. V danom prípade musí byť podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku jednoznačne návrh prokurátora na vzatie do väzby (alebo predĺženie lehoty väzby) doručený obvinenému tak, aby sa k nemu mal možnosť vyjadriť pred rozhodnutím o väzbe, pričom rozhodnutím o väzbe sú rozhodnutia vymenované v § 71 ods. 1 Trestného poriadku. Názor krajského súdu o tzv. „konvalidácii“ uvedeného pochybenia je podľa sťažovateľa právne neudržateľný, keďže samotná účasť prokurátora na výsluchu nemôže konvalidovať to, že sudca pre prípravné konanie nedoručil návrh na vzatie do väzby a ani s ním obvineného a obhajcu neoboznámil. Sťažovateľ podotýka, že *„[s]amotná účasť prokurátora na výsluchu nijako nespôsobilá, že obvinený vedel, čo uviedol prokurátor v návrhu na väzbu, a v čom prokurátor vzhliadal jednotlivé dôvody väzby, teda aké skutočnosti a okolnosti ju majú zakladať. Rovnako ani skutočnosť, že prokurátor predniesol záverečný návrh nemôže konvalidovať uvedené procesné pochybenie, nakoľko ako je zrejme aj zo zápisnice o výsluchu sťažovateľa ako obvineného prítomný intervenujúci prokurátor Okresnej prokuratúry v Dunajskej Strede v rámci záverečného návrhu uviedol iba toľko, že navrhuje vziať obvineného do väzby pre dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a), b), c) Trestného poriadku, pričom žiadnym spôsobom nerozvedol v rámci záverečného návrhu tieto dôvody o konkrétne skutočnosti, v ktorých vzhliada jednotlivé dôvody väzby a ani v rámci záverečného návrhu neprečítal ani len časť písomného návrhu na vzatie do väzby.“* Z dosiaľ uvedeného podľa sťažovateľa vyplýva, že mu neboli známe konkrétne materiálne dôvody pre jeho vzatie do väzby a nedozvedel sa ich ani zo záverečného návrhu. Aj z vyjadrenia obhajcu je podľa neho zrejme, že vo vzťahu k dôvodom väzby, ktoré prokurátor v záverečnom návrhu iba všeobecne uviedol bez konkretizácie skutočností a okolností, ktoré majú jednotlivý dôvod väzby zakladať, sa obhajca rovnako vyjadril iba všeobecne a nereagoval na žiadne konkrétne skutočnosti, z čoho je jednoznačné, že obvinený a obhajca nepoznali obsah návrhu na vzatie do väzby.

4. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Postupom a Uznesením sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu v Dunajskej Strede zo dňa 14.08.2016, sp. zn. Tp43/2016 v spojení s Uznesením Krajského súdu v Trnave zo dňa 18.08.2016, sp. zn. 3Tpo 71/2016 boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky

a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 2, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. *Uznesenie sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu v Dunajskej Strede zo dňa 14.08.2016, sp. zn. Tp43/2016 a Uznesenie Krajského súdu v Trnave zo dňa 18.08.2016, sp. zn. 3Tpo 71/2016 sa zrušujú.*

3. *Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 360,36 €, ktoré je povinný Krajský súd Trnava zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.*“

5. Uznesením č. k. II. ÚS 175/2017-12 z 2. marca 2017 prijal ústavný súd sťažnosť v časti smerujúcej proti rozhodnutiu krajského súdu na ďalšie konanie. V časti smerujúcej proti rozhodnutiu okresného súdu ústavný súd sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

6. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili účastníci konania. Krajský súd prostredníctvom predsedu v prípise sp. zn. Spr 177/17 doručenom ústavnému súdu 18. apríla 2017 uvádza, že námietkou nedoručenia návrhu prokurátora na vzatie sťažovateľa do väzby sa krajský súd zaoberal vo svojom uznesení a postuloval názor, že nedoručenie písomného návrhu na vzatie obvineného do väzby sťažovateľovi bolo konvalidované účasťou prokurátora pri výsluchu sťažovateľa, ktorý predchádzal záverečnému návrhu prokurátora a rozhodnutiu okresného súdu o vzatí sťažovateľa do väzby. Na záverečný návrh prokurátora reagovala v záverečnom návrhu aj obhajoba. Aj keď bolo povinnosťou sudcu pre prípravné konanie okresného súdu doručiť sťažovateľovi návrh prokurátora na vzatie do väzby, krajský súd nepovažuje vzhľadom na priebeh procesného úkonu, ktorý predchádzal vydaniu rozhodnutia o väzbe, túto skutočnosť za také porušenie práv sťažovateľa, ktorého následkom by sa zrušilo napadnuté uznesenie a prepustenie z väzby.

7. V replike doručenej ústavnému súdu 2. mája 2017 sťažovateľ prostredníctvom právneho zástupcu rekapituluje argumenty uvedené v ústavnej sťažnosti. Z doplňujúceho vyjadrenia jeho právneho zástupcu z 11. mája 2017, ktorým odpovedal na prípis ústavného súdu, vyplýva, že sťažovateľ sa tohto času stále nachádzal vo väzbe.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

10. Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa

tak stane na základe postupu stanoveného zákonom: zákonné zatknutie alebo pozbavenie slobody na účel predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak je to dôvodne považované za potrebné na účel zabránenia spáchaniu trestného činu alebo úteku po jeho spáchaní.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto je zatknutý, alebo inak pozbavený slobody, má právo podať návrh na začatie konania, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbavenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

11. Sťažovateľ je presvedčený, že nedoručením návrhu prokurátora na jeho vzatie do väzby pred rozhodnutím okresného súdu došlo k porušeniu označených článkov ústavy a dohovoru a tento zásadný nedostatok nemohol byť konvalidovaný tým, že sťažovateľ a jeho obhajca mali možnosť na okresnom súde osobne si vypočúť stanovisko prokurátora a reagovať naň, keďže bolo stručné a všeobecné. Podľa predsedu krajského súdu nedoručenie písomného návrhu na vzatie sťažovateľa do väzby bolo konvalidované účasťou prokurátora pri výsluchu sťažovateľa, ktorý predchádzal záverečnému návrhu prokurátora, na ktorý reagovala v záverečnom návrhu aj obhajoba.

12. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 dohovoru sa nevzťahuje na konanie o rozhodovaní o väzbe, procesné záruky tu uvedené nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade čl. 5 ods. 4 dohovoru, no určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4, i keď nemusia byť nutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 (II. ÚS 108/08, II. ÚS 266/2013).

13. Právo obvineného na obhajobu ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru treba považovať nepochybne aj za súčasť konania o väzbe. Treba ho teda považovať za súčasť procesných práv obvineného aj podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy. Povinnosťou všeobecných súdov je umožniť obvinenému uplatnenie práva na obhajobu tak, aby sa zachoval jeho reálny obsah a zmysel. Inak by totiž toto právo nebolo možné považovať za reálne, ale iba za teoretické, resp. iluzórne. Výklad príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov musí byť preto

taký, aby uplatnenie práva na obhajobu v konaní o väzbe sa obvinenému reálne umožnilo (II. ÚS 116/2011, II. ÚS 266/2013).

14. Osoba vo väzbe musí mať v každom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti (III. ÚS 198/05, II. ÚS 18/2013, II. ÚS 266/2013).

15. Z kópie časti spisu okresného súdu sp. zn. Tp 43/2016, vyžiadaného ústavným súdom v rámci rozhodovania o ústavnej sťažnosti sťažovateľovho spoluobvineného [REDAKOVANÉ], vedenej pod sp. zn. I. ÚS 665/2016, a z následného rozhodnutia ústavného súdu z 9. novembra 2016, ústavný súd zistil, že okresný súd rozhodoval o návrhu prokurátora Okresnej prokuratúry Dunajská Streda (ďalej len „okresná prokuratúra“) z 13. augusta 2006 na vzatie do väzby vo vzťahu k piatim obvineným, ktorí sa mali spoločným konaním dopustiť skutku bližšie špecifikovaného v označenom návrhu. Jedným z týchto obvinených bol aj sťažovateľ. Jednotlivých obvinených vypočúval sudca pre prípravné konanie okresného súdu postupne, vždy za prítomnosti prokurátora okresnej prokuratúry podávajúceho návrh na vzatie do väzby a obhajcov obvinených. Sťažovateľ bol vypočúvaný ako posledný v poradí. O každom výsluchu bola okresným súdom spísaná zápisnica o jeho priebehu, ako aj o vydaných rozhodnutiach o väzbe a možnosti jej nahradenia dohľadom probačného a mediačného úradníka. Na záver všetky osoby prítomné na výsluchu zápisnicu podpísali. Spis okresného súdu za každou zápisnicou o výsluchu ktoréhokoľvek z obvinených obsahuje písomné vyhotovenie uznesenia o väzbe vydaného po vykonaní výsluchu a pripojené doručky, z ktorých vyplýva, že obvineným bola bezprostredne po výsluchu 14. augusta 2016 doručená nielen kópia zápisnice o výsluchu a písomné vyhotovenie uznesenia, ale aj návrh okresnej prokuratúry. Zo zápisnice o výsluchu prvého obvineného ([REDAKOVANÉ]), ktorý prebiehal od 16.00 h, tiež vyplýva, že návrh na vzatie obvinených (vrátane sťažovateľa) do väzby bol „*krátkou cestou*“ doručený aj obhajcom obvinených (JUDr. Júlii Vestenickej a JUDr. Tiborovi Timárovi). V čase výsluchu sťažovateľa, ktorý prebiehal od 19.15 h, už teda jeho obhajca disponoval návrhom prokurátora na vzatie sťažovateľa do väzby. Sťažovateľovi bol návrh doručený po ukončení jeho výsluchu.

16. Dňa 18. augusta 2016 bolo krajskému súdu doručené písomné odôvodnenie sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu o väzbe. Pre účely podania uvedenej sťažnosti mal sťažovateľ k dispozícii aj návrh prokurátora na vzatie do väzby, pričom v konaní pred krajským súdom mohol uplatniť konkrétne argumenty proti jednotlivým dôvodom väzby, čo aj učinil. Časť ním uvedenej argumentácie o nedostatku väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku krajský súd aj akceptoval, čo sa odrazilo v zrušení rozhodnutia okresného súdu a následne v obsahu nového rozhodnutia krajského súdu. Rozhodnutím krajského súdu teda bolo napravené procesné pochybenie okresného súdu, keďže krajský súd vec znovu prerokoval, pričom sťažovateľ mal v sťažnostnom konaní možnosť naplno uplatniť svoje argumenty proti dôvodom väzby. V materiálnom chápaní mal teda možnosť proti dôvodom uvedeným v návrhu prokurátora vecne argumentovať. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej sa trestné konanie považuje za proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania (napr. III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, I. ÚS 177/09). V tomto prípade bolo pochybenie okresného súdu v priebehu konania napravené, keďže rozhodnutie okresného súdu bolo zrušené a vec bola znovu prerokovaná krajským súdom. Pre tento účel mohol sťažovateľ predložiť všetky argumenty týkajúce sa konkrétnych dôvodov väzby.

17. Uvedené skutočnosti týkajúce sa postupu vo veci konajúcich všeobecných súdov dosvedčujú, že sťažovateľom tvrdené porušenie princípu kontradiktórnosti konania spočívajúce v nedoručení návrhu na jeho vzatie do väzby bolo po vydaní uznesenia okresného súdu následne konvalidované. Aj napriek tomu, že krajský súd videl nápravu pochybení okresného súdu v iných skutočnostiach (osobná účasť prokurátora a sťažovateľa pri rozhodovaní o vzatí do väzby), možno z ústavného hľadiska za daných okolností rozhodnutie krajského súdu považovať za ústavne akceptovateľné, keďže v konaní ako celku bola sťažovateľovi v súčinnosti s obhajcom (ktorému bol návrh na vzatie do väzby

doručený ešte pred výsluchom sťažovateľa) daná dostatočná príležitosť formulovať a predkladať argumenty proti dôvodom uvedeným prokurátorom okresnej prokuratúry v návrhu na jeho vzatie do väzby.

18. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel. Pokiaľ ide o žiadosť sťažovateľa, aby mu ústavný súd priznal úhradu trov konania, ústavný súd uvádza, že tento výrok je viazaný na vyhovenie vo veci samej. S ohľadom na výsledok konania vo veci samej mu preto nebolo možné vyhovieť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2017